

TAPATURMA
VAKUUTUS
KESKUS

PUUTTEELLINEN PEREHDYTYS RISKITEKIJÄNÄ

Tapaturmavakuutuskeskuksen
analyyseja nro 16
21.11.2017

Puutteellinen perehdytys riskitekijänä

Katsauksessa pohditaan perehdytyksen vaikutusta työpaikka-tapaturmiin työpaikkaonnettomuuksien tutkintatapausten (TOT-tapaukset) ja TVK:ssa tehtyjen analyysien pohjalta. Läpi käytyjen TOT-raporttien ja analyysien perusteella puutteellinen perehdytys on vaikuttanut mm. vaarallisten työmenetelmien käyttöön ja niiden siirtymiseen työntekijältä toiselle. Vaarallisten työmenetelmien käyttö on korostunut erityisesti häiriötilanteissa. Perehdytyksen puutteellisuus on ollut usein seurausta puutteellisesta vaarojen arvioinnista.

TEKSTI: OTTO VEIJOLA, TAPATURMAVAKUUTUSKESKUS

Tässä katsauksessa tarkastellaan osaa sellaisista TVK:n viime vuosina julkaisemista onnettomuustutkinnoista ja analyyseista, joissa on käsitelty perehdytyksen vaikutusta Suomessa vakuutetuille työntekijöille sattuneisiin työpaikatapaturmiin liittyen. Katsaus sisältää poimintoja TOT-raporteista sekä analyyseista.

PEREHDYTYS TOT-TAPAUKSISSA

Perehdytystä on käsitelty lähinnä sellaisissa TOT-tapauksissa, joissa sen on havaittu olevan vähintäänkin osittain puutteellista ja näin ollen myötävaikuttanut onnettomuuden sattumiseen.

Puutteellinen perehdytys on TOT-raporttien perusteella vaikuttanut vaarallisten työmenetelmien käyttöön ja niiden siirtymiseen työntekijältä toiselle. Puutteellisen perehdytyksen seurauksena vaarallisten työmenetelmien käyttö on korostunut erityisesti häiriötilanteissa. Katsauksen perusteella voidaan sanoa, että tällaisissa tilanteissa puutteellinen perehdytys on ollut myötävaikuttamassa tapaturmien syntyyn erityisesti korkeariskisillä toimialoilla.

Alla muutamia esimerkkipoimintoja TOT-raporteista, joissa riskitekijäksi on kirjattu perehdyttämiseen liittyviä asioita:

"Työmenetelmän turvallisen toteutumisen valvonta on oletettavasti ollut puutteellista. Työmenetelmään ei ollut laadittu selkeää ohjeistusta. Työntekijät päättivät henkilökohtaisen kokemuksen ja tuntemuksen mukaan

kuinka paljon maa-ainetta poistetaan alapohjan alta. Töiden suunnitteluun ja opastamiseen on siis liittynyt puutteita, joiden seurauksena työntekijät käyttivät vaarallista työmenetelmää." (TOT 1/16)

"Elementtien vaarallisen varastointimenetelmän käyttö on ollut seurausta osittain puutteellisesti toteutetusta perehdytyksestä ja ohjeistuksesta. Saatujen tietojen mukaan elementtiasentamiseen ja elementtelineen käyttöön liittyvää riittävää perehdytystä ei ollut annettu molemmille asentajille. Osittainen perehdytys oli annettu T1:lle suullisesti työmaalla vähäisen kokemuksen elementtiasentamisesta omaavan työnjohdon toimesta. Perehdyttämisen ja ohjeistuksen osittaisesta puutteellisuudesta johtuen on mahdollista, etteivät asennustyötä tehneet T1 ja T2 tienneet turvallisia työmenetelmiä elementtien asennukseen." (TOT 4/15, tutkinta kesken, raportti ei vielä julkaistu)

"Seitsemässä onnettomuudessa kahdeksasta ei ole mitään mainintaa kuljettajan perehdytyksestä tai opastuksesta. Kuljettajien opastusta voidaan sen vuoksi arvioida vain yhdessä tapauksessa: Onnettomuudessa O3 kuljettaja ei tiettävästi ollut työkokemusta ajoneuvoyhdistelmällä ajosta. Työnantaja oli tutkijalautakunta-aineiston mukaan antanut kuljettajalle noin viikon perehdytyksen. Perehdytystä voi pitää kuljetustyössä merkittävänä, mutta onnettomuuden perusteella se näyttäisi olleen riittämätön." (TOT 4/14)

”Vain kahdessa tapauksessa yhdestätoista trukin kuljettaja oli saanut kunnollisen perehdytyksen trukikoulutuksen avulla (TOT 38/97 ja TOT 11/02). Lähes kaikilla trukin kuljettajilla oli kuitenkin paljon tai jonkun verran trukkien käyttökokemusta. Yhdessä 3 tapauksessa (TOT 10/11 Liite 2) TET-harjoittelijat olivat saaneet kokeilla valvottuna trukilla ajoa, mutta eivät saaneet perehdytystä. Harjoittelijat ottivat trukin luvatta käyttöönsä.” (TOT 10/11)

”Kesätyöntekijöitä ei ollut ohjeistettu riittävän yksiselitteisesti turvallisia työtapoja, eikä varmistuttu siitä, että he hallitsevat turvallisten työtapojen suorittamisen. Työpaikalla ei ollut riittävän järjestelmällisesti arvioitu nuorilla kesätyöntekijöillä teetettäviin töihin liittyviä vaaroja ja niistä aiheutuvia riskejä. Puutteet riskien arvioinnissa johtivat osaltaan puutteelliseen töiden ohjeistukseen ja valvontaan.” (TOT 10/08)

Katsauksen perusteella perehdytyksen puutteellisuus on ollut usein seurausta puutteellisesta vaarojen arvioinnista. Usein työpaikan uudet vaarat esim. olosuhteiden muutosten tai uusien työvälineiden ja kaluston myötä ovat jääneet havaitsematta ja perehdyttämättä. Tällaisten muutosten ohella osassa tapauksista pitkään alalla työskennellyt ja kokenut henkilöstö on jäänyt perehdyttämättä tai perehdytys on ollut puutteellinen. Tunnistamattomia vaaroja ei voida hallita, näin ollen turvallisia työmenetelmiä ei myöskään voida perehdyttää kattavasti.

”Kuljetusliikkeessä ja jakelukeskuksessa ei ollut ohjetta konttien avaamiseen eikä konttien avaamista oltu opastettu työntekijöille. Konttien avaamiseen ei ollut käytössä lastin putoamista estävää välinettä tai järjestelmää. Puutteet ohjeistuksessa ja opastuksessa johtuivat todennäköisesti pääosin siitä, että kyseiseen työvaiheeseen liittyvää riskiä kuorman putoamisesta/kaatumisesta henkilön päälle ei oltu riittävästi tunnistettu.” (TOT 7/14)

”Perinteistä turvaohjeistusta kuittauksineen ei ollut tällä kertaa, koska kurssiohjelmaa muutettiin. NN:lle oli tosin annettu kolme kertaa vastaavaa turvallisuuskoulutusta reilun vuoden aikana. Turvaohjeistuksen läpikäynti olisi todennäköisesti tuoreeltaan korostanut koulutukseen liittyviä vaaroja.” (YTOT 3/09)

Kaikkien yllä mainittujen ja muiden vastaavanlaisten onnettomuuksien ehkäisemiseksi on raporteissa annettu suosituksia perehdytyksen parantamiseksi.

PEREHDYTYS TVK:N ANALYYSEISSÄ

Perehdytystä on sivuttu myös TVK:n viime vuosina julkaisemissa työtaturmia käsittelevissä tutkimuksissa ja analyyseissa. Analyysissa 4 on käsitelty rakentamisen työturvallisuustilannetta ja perehdytyksen tärkeyttä rakentamisen muutosten ja ulkomaalaisten työntekijöiden lisääntyessä.

”Ulkomaisten työvoiman lisääntymisen myötä työmaiden turvallisuuskulttuuriin on tullut lisää haasteita. Erityistä huomiota on täytynyt kiinnittää siihen, että työturvallisuus ja perehdyttämisaineisto, sekä työmaan säännöt ymmärretään kielitaidosta riippumatta. Tämän hetkisen arvion mukaan Uudellamaalla ulkomaalaisten osuus rakennusalan työllisistä on noin 30 %.” (Analyysi nro 4)

Analyysi nro 8 käsittelee TOT-tutkinnan trendejä 2010-luvulla. Analyysissa esitetään yhteenveto TOT-tutkinnassa vuosina 2010-2013 tutkituista onnettomuuksista. Perehdyttämisestä on analyysissa mainittu seuraavaa:

”Tyypillisessä TOT-tutkinnassa tutkitussa tapauksessa menehtynyt on ollut samoissa työtehtävissä, pitkään alalla, sekä saanut jonkun tasoisen turvallisuuskoulutuksen ja perehdytyksen työympäristöön ja työtehtäviin.” (Analyysi nro 8)

”Usean onnettomuuden osalta vaarat oli tunnistettu ja arvioitu yleisissä työvaiheissa, mutta vaarojen kartoittaminen normaalista poikkeavissa tilanteissa ei ollut riittävä. Näin ollen myöskään poikkeustilanteissa käytettäviä työmenetelmiä ei ollut arvioitu ja ohjeistettu riittävästi. Osassa tapauksista, joissa vaarojen tunnistaminen ja arviointi oli ollut systemaattista, oli kuitenkin puutteita tiedon välityksessä. Työvaihetta suorittavalle työntekijälle ei ollut opastettu työvaiheeseen liittyviä riskejä riittävästi, eikä varmistettu niiden ymmärtämistä.” (Analyysi nro 8)

Läpi käytyjen TOT-raporttien ja analyysien perusteella puutteellinen perehdytys on myötävaikuttanut onnettomuuksien taustalla mm. seuraavilla tavoilla:

- Vaarallisten työmenetelmien syntyminen ja niiden siirtyminen työntekijältä toiselle
- Käytetään vaarallista työmenetelmää, erityisesti häiriötilanteissa
- Pitkään alalla työskennelleet työntekijät ovat jääneet perehdyttämättä työpaikan olosuhteiden muuttuessa

Lisätietoja:

Otto Veijola, Tapaturmavakuutuskeskus TVK, otto.veijola@tvk.fi

Marja Kaari, Tapaturmavakuutuskeskus TVK, marja.kaari@tvk.fi

Tässä analyysiraportissa esitetään analyysin laatijoiden näkemys aiheesta.

Analyysi on laadittu lokakuussa 2017

Tapaturmavakuutuskeskus TVK, Itämerenkatu 11-13, 00180 Helsinki